

LA QUOTIDIANA

FMR Fundaziun Medias Rumantschas, Via da Masans 2, 7000 Cuira, 081 544 89 11, redacziun@fmr.ch

Trun/Rabius recaltga trais puncts impurtants
Trun/Rabius ha battì la dumengia Triesen en il giu da ballape dal campinadi da la 3. ligia. **Pagina 11**

In viadi musical tras la Svizra
Il Chor maschadà da Donat ha envidà ad in concert cun chanzuns da l'entira Svizra. **Pagina 8**

FMR FUNDAZIUN MEDIAS RUMANTSCHAS
südostschweiz

GRISCHUN

La «racheta» è pronta

Ier glindesdi saira è la Tur Alva a Mulegns vegnida scuvrida.
FOTO BENJAMIN HOFER

Igl è puspè in project nunusità dad Origen – la Tur Alva che Giovanni Netzer, il manader dad Origen, dastga inaugurar oz mardi a Mulegns. Durant intginas emnas sa preschentava quella in pau sco ina racheta amez il vitget al Pass dal Güglia. Ma uss è ella finalmain pronta – e cumplettescha uschia l'engaschi dad Origen a Mulegns. En il discurs cun la FMR ha Giovanni Netzer explitgà, pertge ch'igl è puspè ina tur, pertge ch'igl è a Mulegns e danunder che talas ideas derivan insumma: «Savens è quai coincidenzas.» E da quellas vegni probablmain anc a dar inquala da la testa davant e davos Origen, ubain Giovanni Netzer: «Jau hai gust, jau sun saun ed jau ma stuess sfurzar da chalar.» (fmr/vit)

Paginas 2 e 3

ENGIADINA

Il nouv directer chi vezza il grond potenzial da Ftan

Daspö quist on da scoula es il Valisan Jared Nolan ingaschè sco directer da l'Institut Otalpin Ftan (IOF). Desch ons davo cha l'institut ha be cun stainta e fadia pudü evitar da serrar la scoula, vout il nouv directer amegldrar la reputaziun ed implir darcheu las stanzas e l'internat. «Eu sun rivà quia per restar plü lönch», disch Jared Nolan illa intervista culla FMR, e quinta cha l'acziunari da majorità, l'instituziun «Education in Motion», fetscha fingià quint cha l'IOF riva i'ls prossems ons al cunfin da sias capacitats. Quai disch il nouv directer ed anteriur pulizist ill'intervista culla FMR, schabain cha pel mumaint nu dombra l'IOF gnanca 100 scolaras e scolars. Jared Nolan ha lavurà in similas instituziuns da la Gronda Bretagna fin i'ls Emirats Arabs e vezza bler potenzial per l'IOF a Ftan. (fmr/mst)

Pagina 9

Sis candidaturas per tschun sezs

Il parlament communal dad Ilanz/Glion ei aunc buca cumplets. Tschun sezs ein aunc vacants. Sis candidatas e candidats ein buca vegni elegi egl'emprem scrutini. Da quels han quater gia decidiu ad ir el secund scrutini.

MARTIN GABRIEL/FMR

Entginas jamnas hai viu ora sco sche negin auter ch'ils 20 candidats annunziai entochen ils 8 d'avrel 2025 havessen interess pil parlament communal dad Ilanz/Glion. Per circa treis jamnas avon las elecziuns han ins tuttenina udiu nums che fagevan la currella. Ed alla fin finala ein 26 candidatas e candidats semess a disposiziun. 20 candidatas e candidats ein elegi e sis persunas ston ir el secund scrutini. Entochen ier gliendisdis suentermiezdi savevan quater

candidatas e candidats ch'els vegnien ad prender part dil secund scrutini. Dus vegnan aunc a decider el decuors dall'jamna proxima.

Termin d'elecziuns

Suenter las tscharnas dalla dumengia vargada eis ei vegniu analisau e discutau era davart il proceder dallas elecziuns communalas. La vischnaunca dad Ilanz/Glion ha per exempel stipulau ella constituziun communal che las elecziuns communalas duein haver liug mintgamai il meins da settember. Malgrad

quei termin ha Ilanz/Glion exequiu gia las elecziuns digl onn 2021 ed ussa puspei la primavera. Per Thomas Kolleger eis ei clar che la constituziun communal ei da suandar, sch'il termin ei screts ella constituziun. Il president Marcus Beer ei dall'idea ch'il termin per far elecziuns communalas s'audi buca ella constituziun, mobein en ina lescha davart ils dretgs politics. La vischnaunca seigi actualmein vidlunder da surluvrar la constituziun e la damonda dil termin vegni segiramein discutada.

Pagina 5

*«Ils augs schevan adina:
Envidar en tut ils feins e prender quels che vegnan.»*

Sep Benedetg Candinas cun ina veglia sabientscha purila. – Pagina 4

Buca fierer la faultsch el canvau

La sonda ei l'acla Ils Maghers da Pardomat vegnida segada sco antruras, numnadamein cun faultsch. Sumvitg Viva ha envidau in e scadin – entschevider ed avanzau – da separticipar ad in cuors da segar cun faultsch. La caschun ei vegnida nezegiada da rodund in tozzel persunas. S'engaschar ina ga sco sitgura ni sitgur ha fatg veseivel plascher. Pils ins eis ei stau ina nova experientscha, pils auters l'ocasiun da seperfectiunar. La finamira: Buca schar ir en emblidonza la faultsch e sia funcziun. (fmr/hh)

Pagina 4

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226
mail: abo@somedia.ch

La tecnica ei decisiva, buca la forza

La faultsch ei in uaffen ch'ei ius per gronda part en emblidonza ils davos onns. Mo paucs drovan quella aunc per segar urs, nundir da surfatschas pli grondas. Sumvitg Viva ha priu l'iniziativa da porscher in cuors per segar cun faultsch. La sonda han rodund in tozzel dunnas ed umens nezegiau quella caschun da sitgura e sitgur sin Ils Maghers da Pardomat.

HANS HUONDER/FMR

Entochen avon paucs decennis era la faultsch in dils uaffens principals da puras e purs. Per segar deva ei negina alternativa. Entras la mecanisaziun ei la faultsch vegnida remplazzada pli e pli da maschinas da segar. Pils urs che vegnevan tonaton aunc segai cun faultsch vegnan segarovens cun motor en funcziun ozildi. La faultsch ei pia daventada empauet in requisit d'antruras. Pils ins eis ei oz in object da decoraziun, pils auters in che sto orda peis e vegnir dismiss.

Per che la faultsch e sia funcziun mondi buca cumpleinamein en emblidonza – silmeins buca a Sumvitg – ha Sumvitg Viva purschiu in cuors da segar cun faultsch. La sonda endamaun ein rodund in tozzel umens e dunnas serendi ell'acila Ils Maghers sur Pardomat. Leu han las sitguras ed ils sitgurs futurs giu la caschun d'exercitar. Il prau en fluriziun e levamein humids ha purschiu ina buna basa per prender enta maun la faultsch e far entgins tagls.

Tonaton aunc d'engrau

«Jeu hai in mises e less segar leu mezza, surtut per ragischar ora la fletga. Sco jeu hai enderschiu ei quei pusseivel cun segar ella pliras gadas ad onn. Quei ei il motiv ch'jeu less empernder da segar cun faultsch, mo lu era perquei ch'jeu sun dil meini che segar cun faultsch seigi pli ecologic che cun ina maschina», di *Cornelia Derungs* da Rabius ch'ei separticipada al cuors la sonda vagada. *Therese Frey* da Cumpadials ei bein carschida si en ina fa-

Martin Monn declara la faultsch. Per finir il cuors ha ei dau la pagaglia en fuorma d'in diplom per las sitguras ed ils sitgurs.

miglia da purs el cantun Lucerna, tonaton ha ella vuliu separticipar al cuors per seperfecziunar. Ella ha segau ina ga ni l'autra cun faultsch, mo l'instrucziun la sonda sur Pardomat ha ella apprezzau: «Jeu hai in curtgin e less segar quel igl avegnir cun faultsch. Per quei motiv eis ei bien da refrestgentar la savida.» Dalla partida ein denton era persunas stadas che han bien streh e dabia rutina da segar cun faultsch.

Era versai ein separticipai

«Jeu ha empriu dil tat da segar cun faultsch e zaco ei l'experientscha fatga pli baul restada», relata *Silvio Cajacob* da Sumvitg silla damonda daco ch'ei mondi tier el aschi tgunsch da segar. Bein versaus el segar cun faultsch ei era *Ueli Anderfuhren* che habitescha dapi entgins onns a Sumvitg. «Sur baselgia a Sumvitg dat ei ina surfatscha cun bia fletga. Quella surfatscha less jeu tener li-

ber da quella en favur dils insects», di igl um che ha luvrau el cantun Appenzell avon ch'ir en pensiu e prender dimora sisum la Surselva.

Dil rost ed il cuzer

Il cuors sin Ils Maghers sur Pardomat ha entschiet la damaun cun in'instrucziun dil president da Sumvitg Viva, *Martin Monn*. In da ses hobis ei il puresser, el

tegn diesch cauras. Allas participonts ed als participonts dil cuors ha el declarau tgei ch'ina cut ed in cuzer ein e ch'il schalun ei il moni dalla faultsch ed il rost la part da metal, pia quella part che sega. Leutier vegn la marcladira per batter la faultsch. Lu ha Martin Monn fatg emprems tagls el pastg per mussar la posiziun dil tgierp e la tecnica che la sitgura ni il sitgur duess haver per segar tgunsch e bein. «Segar ha da far nuot cun forza. Quei sto ir tgunsch», di Martin Monn.

Silsuenter ein las participontas ed ils participonts semess alla lavur. Vegni instrui ein ellas ed els da *Sep Benedetg Candinas*, *Fadri Monn* e *Meinrad Bearth*. Sep Benedetg Candinas che ha fatg il pur biars onns relata: «Ils augs schevan adina: Envidar en tut ils feins e prender quels che vegnan. Cun auters plaid: Segar ei buc adina sempel, magari creschan specias da fein el prau che selaian buca tagliar bein ni insumma buca culla faultsch.» Per finir ein las participontas ed ils participonts dil cuors vegni honora in diplom. Aschia restan las experientschas da sitgura e sitgur en mintga cass en memoria.

La faultsch vegn battida cun agid dalla marcladira.

Fadri Monn, Eugen Monn e Cornelia Derungs (da sen.) vid la lavur

FOTOS HANS HUONDER

Meinrad Bearth, Martin Monn e Pius Flury (da sen.) filosofeschan davart il batter la faultsch.

Silvio Cajacob vida gizzar la faultsch culla cut. Ins vesa ch'el fa quei buca l'emprema ga.